

10.9.2018

Dnro 353/D.a.2/2018

Ympäristöministeriö

Asia: Saamelaiskäräjien lausunto hallituksen esityksestä laiksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain muuttamisesta
Viite: Ympäristöministeriön lausuntopyyntö 21.6.2018 (VN/3164/2018)

1. Johdanto

Ympäristöministeriö pyytää Saamelaiskäräjiltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esityksestä laiksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain muuttamisesta 7.9.2018 mennessä.

Keskeisimmät muutosehdotukset ovat luopuminen ympäristöministeriön roolista alistus- ja muutoksenhakuviranomaisena, valituslupajärjestelmän käyttöönotto valitettaessa korkeimpaan hallinto-oikeuteen ja mahdollisuus tietyin edellytyksin poiketa rakennussuojelupäätöksestä. Esityksen mukaan lain nojalla tehtävät rakennussuojelupäätökset ja niiden noudattamisen valvonta siirtyisivät maakuntauudistuksen voimaan tullessa lakkautettavista alueellisista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista valtakunnalliseen Valtion lupa- ja valvontavirastoon. Muutoksenhakua koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että Valtion lupa- ja valvontaviraston päätöksestä valittaisiin kaikissa tilanteissa ympäristöministeriön sijasta suoraan alueelliseen hallinto-oikeuteen. Valittaminen hallinto-oikeuden päätöksestä edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus hakea Valtion lupa- ja valvontavirastolta poikkeamista suojelupäätöksestä. Lain on tarkoitus astua voimaan 1.1.2020.

Esityksessä ehdotetaan nykyisen suojelupäätöstä koskevan lausumisoikeuden (7.1 §) lisäksi Saamelaiskäräjille oikeutta lausua Valtion lupa- ja valvontaviranomaiselle ennen suojelusta poikkeamista koskevan päätöksen tekemistä, kun kyse on saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevasta saamelaisesta rakennusperinnöstä (10 b §, 2 mom.). Esityksen mukaan em. päätöksen kuitenkin tekisi Valtion lupa- ja valvontaviranomainen silloinkin, kun kyse on saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevasta saamelaisten rakennusperinnöstä (10 b §, 2. mom.). Lisäksi Saamelaiskäräjille esitetään erikseen muutoksenhakuoikeutta Valtion lupa- ja valvontaviranomaisen suojelu- ja suojelusta poikkeamispäätöksiin silloin, kun kyse on saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevasta saamelaisten rakennusperinnöstä (21 §, 2. ja 3. mom.).

2. Saamelaiskäräjien yleiset huomiot

2.1. *ELY-keskusten tehtävien siirtäminen Valtion lupa- ja valvontavirastoon*

Lausuntopyynnön mukaan muutostarpeet johtuvat sekä maakuntauudistuksesta että pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman tavoitteesta, jonka mukaan sääntelyä puretaan ja hallinnollista taakkaa kevennetään muun muassa sujuvoittamalla valitus- ja lupaprosesseja. Esityksen mukaan muutosten tavoitteena on viranomaisten välisen työnjaon ja asianosaisten aseman selkeyttäminen rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain mukaisissa asioissa ja lain mukaisten menettelyjen sujuvoittaminen.

Saamelaiskäräjät pitää esityksen tavoitteita pääosin kannatettavina, mutta huomauttaa kuitenkin, että lain mukaisten menettelyjen sujuvoittaminen ei tule johtaa lain tarkoituksen, eli rakennetun

kulttuuriympäristön monimuotoisuuden turvaamisen, sen ominaisuuteen ja erityispiirteiden vaalimisen sekä sen kulttuurisesti kestävä hoidon ja käytön edistämisen, toteutumisen vaarantamiseen. Tästä syystä Saamelaiskäräjät näkee, että ottaen huomioon Sipilän hallitusohjelman tavoite valitus- ja lupaprosessien sujuvoittamisesta, joka on esityksen yhtenä tavoitteena, on keskeistä keskittää kulttuuriympäristöön liittyvät tehtävät valtionhallinnossa taholle, jolla on jo valmiiksi riittävä kulttuuriympäristöasioiden, ml. rakennusperintö, asiantuntemus ja siten edellytykset tehdä hyvän hallinnon mukaisia päätöksiä rakennusperintöasioissa, sekä turvata ko. viranomaiselle tarvittavat resurssit asioiden perusteelliseen ja tehokkaaseen valmisteluun sekä päätöksentekoon.

Samoin kuin muinaismuistolain mukaisissa tehtävissä, myös rakennusperinnön suojelemisesta annetussa laissa on kyse osin valtakunnallisista asioista, valtion edun valvontaan liittyvistä sekä oikeusharkintaisista tehtävistä. Etenkin suojelupäätöksestä poikkeamista koskeissa asioissa edellytetään paitsi valtakunnallista kokonaisharkintaa, myös riittävää asiantuntemusta kulttuuriympäristöstä ko. päätöksen tekemiseen. Täten on perusteltua, että tehtävät jäävät valtion hoidettaviksi, mutta tehtävät tulisi Valtion lupa- ja valvontaviranomaisen sijasta keskittää Museovirastolle, jolle kulttuuriperinnön suojeluun liittyviä tehtäviä jo kuuluu ja jolla siten on jo tehtävien edellyttämää asiantuntemusta: Museovirastosta annetun lain (282/2004) 2 §:n mukaan Museoviraston tehtävänä on muun muassa kulttuuriperinnön ja -ympäristön suojelusta vastaavana asiantuntijaviranomaisena sekä vastata kulttuuriympäristön hoidosta ja valvonnasta silloin, kun se ei kuulu muun viranomaisen toimialaan. Lisäksi Museovirasto toimii jo nykyisen rakennusperintölain mukaan asiantuntijana rakennusperinnön säilyttämiseen liittyvissä kysymyksissä sekä edistää ja valvoo rakennusperinnön säilyttämistä yhdessä ELY-keskusten kanssa.

Saamelaiskäräjät katsookin, että ELY-keskuksien tehtävien siirtyminen Valtion lupa- ja valvontaviranomaiselle johtaisi siihen, että kulttuuriympäristöön, johon sekä kulttuuriperintö että rakennusperintö sisältyvät, liittyvät tehtävät säilyisivät nykyiseen tapaan hajautettuina ja asioiden valmistelussa tehtäisiin osittain päällekkäistä työtä, koska Museovirasto toimisi edelleen asiantuntijana päätösten valmistelussa. Kun tavoitteena on hallinnollisen taakan keventäminen sekä lupaprosessien sujuvoittaminen, tehtävien siirtämistä Valtion lupa- ja valvontaviranomaiselle ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, etenkin kun otetaan huomioon rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain 9 ja 10 a ja b §:ssä tarkoitettujen asioiden todennäköisesti edelleen vähäiseksi jäävä lukumäärä. Museovirasto toimii jo valtakunnallisena asiantuntijavirastona rakennusperinnön säilyttämiseen liittyvissä asioissa ja on keskeinen viranomainen em. päätösten valmistelussa, edistämässä ja valvonnassa, kun taas Valtion lupa- ja valvontaviranomaisen tehtävien, toimivallan sekä rakenteen sisällöstä ei vielä ole tarkkaa, säädettyä sisältöä.

Ottaen huomioon Sipilän hallituksen tavoitteet hallinnollisen taakan keventämisestä ja lupaprosessien sujuvoittamisesta, Museoviraston asiantuntijarooli rakennusperintöön liittyvissä tehtävissä sekä toisaalta laissa tarkoitettujen tehtävien edellyttämä asiantuntemus sekä rakennusperinnön korvaamaton kulttuuriarvo, joka tulee säilyttää seuraaville sukupolville, Saamelaiskäräjät pitää tarkoituksenmukaisimpana vaihtoehtona ELY-keskuksen tehtävien Valtion lupa- ja valvontaviraston sijaan Museovirastolle. Kulttuuriympäristöön liittyvien tehtävien keskittäminen muinaismuistolain ja rakennusperintölain osalta yhdelle viranomaiselle edistäisi Sipilän hallitusohjelman tavoitteiden toteutumista, selkeyttäisi paremmin valtion viranomaisten työnjakoa sekä parantaisi päätöksentekoa, kun kulttuuriympäristöön liittyvät tehtävät keskitetään valtionhallinnossa yhdelle selkeälle asiantuntijaviranomaiselle. Tämä on esitettyä selkeämpi ja johdonmukaisempi ratkaisu myös kansalaisten ja sidosryhmien kannalta ja parantaa palvelukokemusta, kun kulttuuriympäristöön liittyvät tehtävät hoidetaan yhdessä selkeästi asiantuntijaksi tunnistetussa viranomaisessa.

2.2. *Saamelaisten itsemääräämisoikeus ja omaa kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto*

ELY-keskusten tehtävien uudelleensijoittamista paljon merkittävämpi asia hallituksen esityksessä on se, ettei esityksessä tuoda esiin, miten saamelaisten itsemääräämisoikeus ja omaa kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto on tarkoitettu järjestää, eikä esitystä siten voida pitää vielä hyväksyttävissä olevana.

Saamelaisten kulttuuriperintö on saamelaisille mm. taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan yleissopimuksen 1 artiklassa, kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen 1 artiklassa¹², YK:n alkuperäiskansajulistuksen 3 artiklassa sekä edelleen alkuperäiskansojen maailmankonferenssin loppuasiakirjassa vuodelta 2014, jossa Suomi vahvisti sitoumuksensa alkuperäiskansajulistuksen noudattamiseen, turvatus itsemääräämisoikeuden ja Suomen perustuslain 121.4 §:n tarkoittaman itsehallinnon ydintä, johon kuuluvia tehtäviä hoitaa Saamelaiskäräjät (laki Saamelaiskäräjistä, 5 §). Alkuperäiskansajulistuksen 11 artiklan 1 kohta³, 12 artiklan 1 kohta⁴ sekä erityisesti julistuksen 31 artikla 1 kohta⁵ turvaavat saamelaisten oikeuden **ylläpitää, hallita, suojella ja kehittää kulttuuriperintöään**, perinnetietoaan ja perinteisiä kulttuuri-ilmaisujaan sekä näihin liittyvää henkistä omaisuuttaan. **Näin ollen saamelaisen kulttuuriperinnön, ml. rakennusperintö, hallinnointi ja sitä koskeva päätöksenteko kuuluvat Saamelaiskäräjien tehtäviin.** On kuitenkin tarkoituksenmukaisinta tässä yhteydessä, että valtion viranomainen ja Saamelaiskäräjät yhdessä päättäisivät suojelusta, jolloin päätöksenteko perustuu kaikkiin saatavissa oleviin tietoihin sekä mahdollisimman laajaan asiantuntijuuteen. Tällainen käytäntö vastaisi myös paremmin myös Norjan tilannetta, jossa saamelaisten itsemääräämisoikeus on jo toimeenpantu kulttuuriperintöhallinnossa. Hallituksen esityksen mukainen ratkaisu ei kuitenkaan ole em. syistä mahdollinen. Saamelaisten kulttuuriperintö on **saamelaisten kollektiivista omaisuutta**, saamelaisten ihmisoikeus⁶, ja siitä päättäminen kuuluu saamelaisille.

Tällaisella ratkaisulla voitaisiin turvata saamelaisten itsemääräämisoikeus ja kulttuuri-itsehallinto myös suhteessa saamelaisena pidetyn rakennusperinnön määrittelyyn, jota ei nykyisissä ole, eikä sitä siihen esitetä. Kulttuuriperinnön, ml. rakennusperintö, konkreettinen sisältö, sen arvo sekä sen

¹ KP-sopimuksen toimeenpanoa valvova YK:n ihmisoikeuskomitea on vahvistanut, että sopimuksen 1 artikla koskee myös alkuperäiskansoja.

² Edelleen molempien em. sopimusten 3 artikla velvoittaa sopimusosapuolia edistämään kansojen itsemääräämisoikeuden toteuttamista ja kunnioittamaan tätä oikeutta YK:n peruskirjan määräysten mukaisesti.

³ Alkuperäiskansajulistuksen 11 artiklan 1 kohdan mukaan ”Alkuperäiskansoilla on oikeus harjoittaa ja elvyttää kulttuurisia perinteitään ja tapojaan. Tähän sisältyy oikeus ylläpitää, suojella ja kehittää niiden kulttuurien aiempia, nykyisiä ja tulevia ilmenemismuotoja, kuten arkeologisia ja historiallisia kohteita, esineitä, malleja ja seremonioita, tekniikkaa sekä kuvataiteita ja esittäviä taiteita ja kirjallisuutta”.

⁴ Alkuperäiskansajulistuksen 12 artiklan 1 kohdan mukaan ”Alkuperäiskansoilla on oikeus ilmaista, harjoittaa, kehittää ja opettaa hengellisiä ja uskonnollisia perinteitään, tapojaan ja seremonioitaan, oikeus ylläpitää, suojella ja käyttää rauhassa uskonnollisia ja kulttuurikohteitaan, oikeus käyttää seremoniaesineitään ja määrätä niiden käytöstä sekä oikeus vainajiensa ruumiiden tai niiden jäännösten kotiuttamiseen.”

⁵ Alkuperäiskansajulistuksen 31 artiklan 1 kohdan mukaan ”Alkuperäiskansoilla on oikeus ylläpitää, hallita, suojella ja kehittää kulttuuriperintöään, perinnetietoaan ja perinteisiä kulttuuri-ilmaisujaan sekä tieteesä, teknologiansa ja kulttuuriansa eri ilmenemismuotoja, mukaan lukien inhimilliset ja geneettiset voimavarat, siemenet, lääkkeet, tieto eläinten ja kasvien ominaisuuksista, suullinen perinne, kirjallisuus, muotoilut, urheilu sekä perinteiset pelit ja leikit sekä kuvataiteet ja esittävät taiteet. Niillä on myös oikeus ylläpitää, hallita, suojella ja kehittää tähän kulttuuriperintöön, perinnetietoon ja perinteisiin kulttuuri-ilmaisuihinsa liittyvää henkistä omaisuuttaan.”

⁶ Muun muassa Faron puiteyleissopimuksessa, joka on astunut Suomessa nyt voimaan ja jonka taustalla on ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus sisältäen oikeuden kulttuuriperintöön osana sivistyksellisiä oikeuksia, kulttuuriperintö nähdään ihmisoikeutena.

suojelemiseksi tarvittavat toimenpiteet määräytyvät kulttuurisista lähtökohdista käsin, mistä johtuen saamelaisten kulttuuriperintökohteiden tunnistaminen, saati niistä päättäminen, voi olla jopa mahdotonta kulttuurin ulkopuolisille. Esimerkiksi saamelaiskulttuurissa pyhät paikat ovat usein olleet ainoastaan tietyn suvun tai alueen ihmisten käytössä, eikä niiden sijaintia, saati niihin liittyvää tietotaitoa, ole välttämättä paljastettu edes suvun ulkopuolisille saamelaisille, jolloin kulttuuriin kuulumattomalle voi lähtökohtaisesti olla jopa mahdotonta edes tunnistaa tällaisia kiinteitä muinaisjäännöksiä, saati päättää niiden kulttuurisesta ja suojelullisesta merkityksestä. Ainoastaan saamelaisilla itsellään on riittävä asiantuntemus määrittää oman kulttuuriperintönsä kulttuurinen arvo, suojelutarve ja ne toimenpiteet, joilla saamelaisten kansallisomaisuus voidaan säilyttää jälkipolville.

Näistä syistä johtuen Saamelaiskäräjät pitää välttämättömänä alta ilmeneviä lisäyksiä ja muutoksia hallituksen esitykseen. Lisäksi Saamelaiskäräjät edellyttää, että Saamelaiskäräjille osoitetaan hallituksen esityksen mukaisen muutoksen myötä lisääntyvien tehtävien hoitamiseksi tarvittavat lisäresurssit (1 htv). Ilman Saamelaiskäräjille osoitettuja lisäresursseja Saamelaiskäräjät ei nykyisellään kykene hoitamaan hallituksen esityksen mukaisia tehtäviä. Lisäresurssein kyettäisiin kattamaan myös Saamelaiskäräjien esityksistä johtuvat Saamelaiskäräjiin kohdistuvat taloudelliset ja hallinnolliset vaikutukset. Lisäresursointi voisi käytännössä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että Saamelaiskäräjille perustetaan uusi virka, jolle joko voidaan keskittää kulttuuriperintöön liittyvät tehtävät, tai jonka perustamisen jälkeen voidaan töiden uudelleen jakamisella liittää kulttuuriperintöön liittyvät tehtävät siihen virkaan, jonka tehtäviin se lukeutuu.

Saamelaiskäräjien esityksillä on valtiontaloudellinen vaikutus, jota ei kuitenkaan voida pitää merkittävänä, ottaen huomioon edellä mainitut saamelaisten oikeudet ja omaa kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto, Saamelaiskäräjien saamelaiskäräjälaissa säädetty asema, sekä saamelaisen kulttuuriperinnön erityislaatuinen luonne, joka edellyttää saamelaiskulttuurin syvällistä tuntemusta.

Saamelaiskäräjät esittää niin ikään, että perustetaan työryhmä saamelaisten kulttuuriperintöhallinnon organisoimisen suunnittelemiseksi tulevaisuudessa.

3. Saamelaiskäräjien yksityiskohtaiset esitykset

Saamelaiskäräjät esittää hallituksen esitystä muutettavaksi seuraavalla tavalla (esitysten kirjausmuodot ovat suuntaa-antavia sisällön ollessa keskeinen; esitykset/lisäykset/muutokset merkitty *kurssivilla*) – lopullisista kirjauksista on neuvoteltava Saamelaiskäräjien kanssa sekä Kolttien kyläkouksen kanssa, mikäli kyläkokous katsoo sen tarpeelliseksi:

5 § Asian vireilletulo

Rakennuksen suojelua koskeva asia tulee Valtion lupa- ja valvontavirastossa vireille sille tehdystä esityksestä tai sen omasta aloitteesta, *tai asian koskiessa saamelaista rakennusperintöä Saamelaiskäräjien aloitteesta, sekä asian koskiessa kolttasaamelaista rakennusperintöä lisäksi Kolttien kyläkouksen aloitteesta.*

Esityksen tulee olla kirjallinen ja siitä tulee ilmetä, miksi rakennus tulisi suojella *ja mitä aluekokonaisuutta se koskee.* Esityksestä tulee myös ilmetä tieto rakennuksen sijaintipaikasta ja, jos mahdollista, omistajasta tai haltijasta. *Esityksestä tulee myös ilmetä, onko kyseessä saamelaiseen rakennus-*

perintöön luettavasta kohteesta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä esityksen sisällöstä.

7 § Asianosaisten kuuleminen ja lausunnot

Valtion lupa- ja valvontaviraston on ennen suojelua koskevan päätöksen tekemistä varattava rakennuksen ja kiinteistön omistajalle ja, jos rakennus tai kiinteistö ei ole omistajan hallussa, sen haltijalle sekä viereisen tai vasta päätä olevan kiinteistön tai muun alueen omistajalle ja haltijalle tilaisuus tulla kuulluksi. Valtion lupa- ja valvontaviraston on myös pyydettävä rakennuksen sijaintikunnan, sijaintimaakunnan ja Museoviraston sekä tarvittaessa muun suojeluharkinnan kannalta tarpeellisen tahon lausunto.

Saamelaisten kotiseutualueella sekä saamelaista rakennusperintöä koskevissa asioissa tulee lausunto pyytää lisäksi Saamelaismuseo Siidalta. Saamelaisten kotiseutualueella olevaa saamelaista rakennusperintöä koskevissa asioissa on pyydettävä saamelaiskäräjien lausunto.

Mikäli asia koskee saamelaista rakennusperintöä, lausunnot on toimitettava lisäksi Saamelaiskäräjille, sekä kolttasaamelaisen rakennusperinnön osalta lisäksi Kolttien kyläkokoukselle.

9 § Suojelupäätös

Rakennuksen suojelemisesta päättää Valtion lupa- ja valvontavirasto. *Mikäli asia koskee saamelaista rakennusperintöä, päätöksen suojelemisesta tekevät Saamelaiskäräjät ja Valtion lupa- ja valvontavirasto yhdessä. Mikäli asia koskee kolttasaamelaista rakennusperintöä, päätöksen suojelemisesta tekevät Kolttien kyläkokous ja Valtion lupa- ja valvontavirasto yhdessä.*

10 a Suojelupäätöksestä poikkeaminen

Valtion lupa- ja valvontavirasto voi rakennuksen tai kiinteistön omistajan tai haltijan hakemuksesta, asettamillaan ehdoilla myöntää poikkeamisen suojelupäätöksestä, jos sille on erityisen painava rakennusperinnön suojelua edistävä syy. *Mikäli asia koskee saamelaista rakennusperintöä, päätöksen suojelemisesta poikkeamisesta tekevät Saamelaiskäräjät ja Valtion lupa- ja valvontavirasto yhdessä. Mikäli asia koskee kolttasaamelaista rakennusperintöä, päätöksen suojelemisesta tekevät Kolttien kyläkokous ja Valtion lupa- ja valvontavirasto yhdessä.* Muun tahon kuin rakennuksen omistajan tekemä hakemus edellyttää omistajan suostumusta. Poikkeamista ei kuitenkaan saa myöntää, jos rakennus ei sen seurauksena enää täyttäisi 8 §:ssä säädettyjä suojelun edellytyksiä.

10 b Menettely suojelupäätöksestä poikettaessa

Poikkeamista koskeva hakemus on toimitettava Valtion lupa- ja valvontavirastolle kirjallisesti. Hakemus on perusteltava ja siihen on liitettävä suunnitelma poikkeamista edellyttävästä toimenpiteestä. Hakemuksessa on yksilöitävä miltä osin suojelupäätöksestä ja suojelumääräyksistä on tarkoitus poiketa. *Mikäli asia koskee saamelaista rakennusperintöä, on hakemus lisäksi toimitettava Saamelaiskäräjille sekä asian koskiessa kolttasaamelaista rakennusperintöä myös Kolttien kyläkokoukselle.*

Valtion lupa- ja valvontaviraston on ennen poikkeamista koskevan päätöksen tekemistä pyydettävä Museoviraston lausunto, *sekä saamelaista rakennusperintöä koskien Saamelaismuseum Siidalta, sekä tarvittaessa varattava muille 7 §:n 1 momentissa tarkoitetuille tahoille tilaisuus tulla kuulluksi. Mikäli asia koskee saamelaista rakennusperintöä, lausunnot on toimitettava lisäksi Saamelaiskäräjille, sekä kolttasaamelaisen rakennusperinnön osalta lisäksi Kolttien kyläkokoukselle.*

~~Saamelaisten kotiseutualueella olevaa saamelaista rakennusperintöä koskevissa asioissa on pyydetty saamelaiskäräjien lausunto.~~

Lisäksi Saamelaiskäräjät esittää muutoksia myös lain 4 §:än, jotta saamelaisten perustuslaissa tunnustettu kulttuuri-itsehallintoasema ja saamelaisten itsemääräämisoikeus tulevat asianmukaisesti sekä johdonmukaisesti huomioiduiksi laissa:

4 § Viranomaiset

1 momentti

Rakennusperinnön säilyttämisen yleinen kehittäminen ja ohjaus kuuluu ympäristöministeriölle. *Saamelaisen rakennusperinnön säilyttämisen yleinen kehittäminen ja ohjaus kuuluvat Saamelaiskäräjille ja kolttasaamelaisen rakennusperinnön vastaavasti Kolttien kyläkokoukselle.*

4. Lopuksi

Mikäli em. esityksiä ei oteta huomioon, tulee siitä antaa Saamelaiskäräjille selvitys, asiassa on järjestettävä saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaiset neuvottelut oikea-aikaisesti, sekä arvioitava onko Saamelaiskäräjien osallistumisoikeus lainvalmisteluun todellisuudessa toteutunut. Lisäksi Saamelaiskäräjät pidättää itselleen oikeuden tarkentaa esityksen kirjausmuotoja ja edellyttää, että lopullisista kirjausmuodoista sovitaan Saamelaiskäräjien kanssa.

Inarissa 10.9.2018

Merk.
Tiina Sanila-Aikio
puheenjohtaja

Anni-Helena Ruotsala
ympäristösihteeri

Puheenjohtaja päätti lausunnosta 10.9.2018.